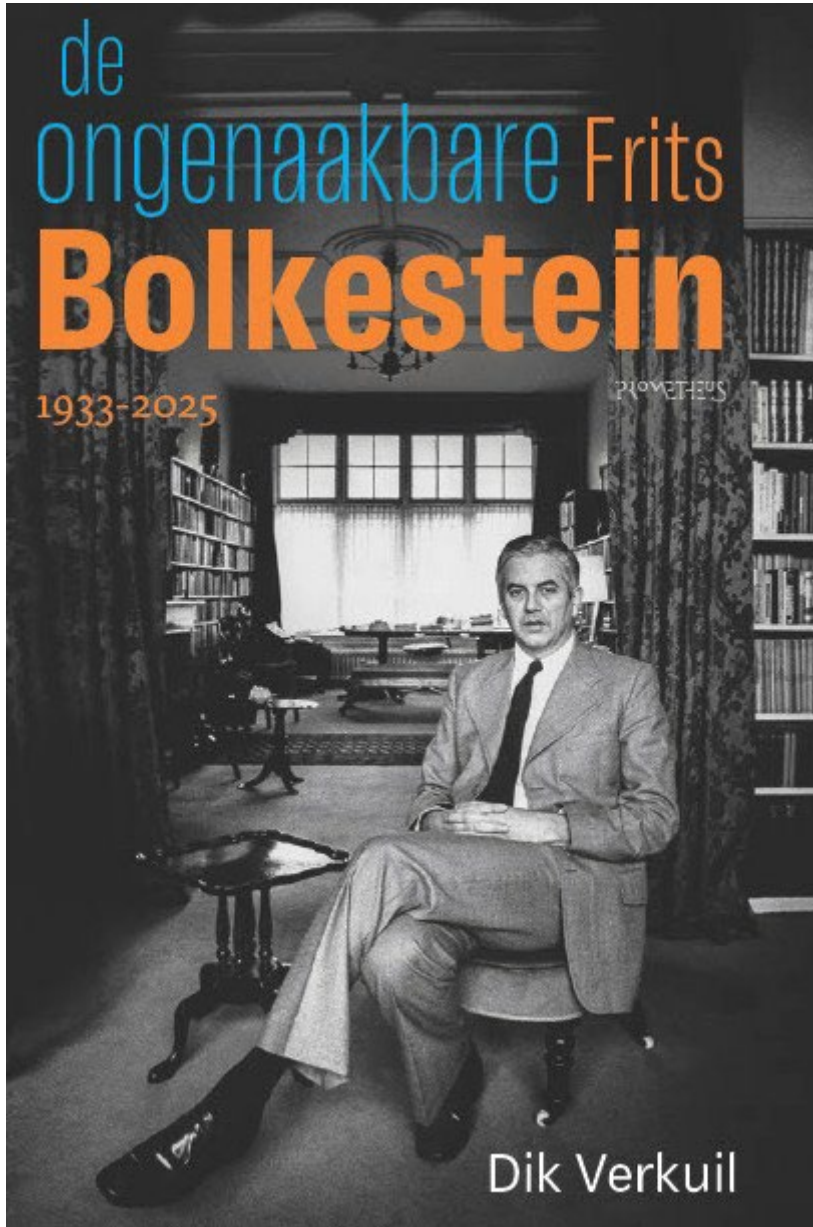

‘Deze keer heb ik de helletocht door de archieven gemaakt’

Proefschrift over de ongenaakbare Frits Bolkestein

09 maart 2026

over Frits Bolkestein

De biografie van Dik Verkuil

NOS-journalist Dik Verkuil promoveert 12 maart op zijn 66ste bij de faculteit Rechtsgeleerdheid op de biografie van VVD-politicus Frits Bolkestein (1933-2025). Het werd tijd. ‘Ik heb me altijd een gemankeerde academicus gevoeld.’

Door Esther van der Meer

Je had al een boel boeken op je naam staan. Waarom werd deze biografie een promotie?

'Ik heb in de jaren tachtig geschiedenis gestudeerd en serieus nagedacht over een wetenschappelijke carrière. Maar de spoeling was dun en een AIO werd beroerd betaald. Zo ben ik in de journalistiek terecht gekomen, maar daar heb ik me altijd maar matig thuis gevoeld. Ik voelde me toch een beetje een gemankeerde academicus.

Ik heb naast mijn baan in de journalistiek altijd geschreven over geschiedenis en politiek. Over mijn boek over de ontstaansgeschiedenis van het CDA uit 1992 zei hoogleraar Hans Righart uit Utrecht destijds: 'had toch contact met me opgenomen, daar had je zo op kunnen promoveren'. Dat idee is blijven hangen.

Daarna begon ik aan de biografie van Joop den Uyl, maar daar liep ik in vast: ik kreeg vier kinderen, had een baan, de familie van Den Uyl wilde niet meewerken, ik kreeg geen toegang tot zijn archief. Maar toen in 2008 de biografie van Annet Bleich verscheen, dacht ik: het beeld dat zij schetst, daar kan ik me totaal niet in vinden. Uiteindelijk heb ik het boek met nachtenlang doorhalen en een sabbatical toch geschreven, het verscheen op zijn honderdste geboortedag in 2019.

Eén recensie trof mij destijds erg, van Paul van der Steen, zelf biograaf van oud-minister-president Jo Cals. Die schreef in Trouw: 'Wat jammer dat zo'n geweldige verteller de helletocht door de archieven niet heeft gemaakt. Wie weet wat hij had kunnen opduikelen.' Toen dacht ik: ik heb me er te gemakkelijk vanaf gemaakt. Als ik het nog een keer doe, moet het beter.'

Deze keer heb je die tocht afgelegd?

'Ik wilde mijn volgende biografie oorspronkelijk schrijven over PSP'er Fred van der Spek. Net als velen van mijn generatie vond ik Den Uyl te gematigd. Van der Spek was toen ik studeerde de man van wie ik vond dat hij wist hoe de wereld in elkaar stak. Later fascineerde me dat zo'n intelligent man als politicus zo rechtlijnig en compromisloos kon zijn. Maar mijn uitgever Nieuw Amsterdam zei: wie weet nog wie dat is? Is Bolkestein niet een beter idee?

Bolkestein stond veel verder van mij af: ik vond hem een man die aan de verkeerde kant van de geschiedenis staat. Maar hij is wel een interessante figuur, ik raakte geboeid. Mijn promotores waren zo gevonden: bij de uitgeverij kenden ze Hans Renders van het Groningse Biografie instituut, Gerrit Voerman kende ik via een boek over GroenLinks waarvoor ik onderzoek heb gedaan bij zijn Documentatiecentrum voor Politieke Partijen.

Hans Renders heeft Meindert Fennema, een goede vriend van Bolkestein, gevraagd om hem tot medewerking te verleiden.. Zo kreeg ik toegang tot mijn hoofdpersoon, zijn naasten en zijn archief. Ik had nu een schat aan materiaal die ik voor mijn boek over Den Uyl niet had.'

Gaf deze biografie je minder vrijheid nu het een wetenschappelijk proefschrift is?

'In mijn ogen moet elke biografie wetenschappelijk zijn: je moet alles kunnen onderbouwen, elke zin moet in overeenstemming zijn met de feiten, elke interpretatie dien je te ondersteunen met bewijs.

Lastiger is dat een biograaf toch altijd aan een zekere vereenzelviging doet, maar daar moet je ook weer afstand van nemen. Je moet waken voor de natuurlijke neiging om jezelf beperkingen op te leggen uit sympathie met je hoofdpersoon. Ik heb meteen tegen Bolkestein

gezegd: u mag de biografie op feiten controleren, maar ik ga over de selectie van die feiten en de interpretatie ervan. Daar heeft hij mee ingestemd.'

Je promoveert bij rechten, Bolkestein was zelf jurist. Kunnen juristen nog iets over het staatrecht leren uit jouw boek?

'Bolkestein had heel duidelijke opvattingen over de rol van het parlement. Hij vond dat bewindspersonen de verantwoordelijkheid hadden voor alles wat er op hun departement gebeurt, of ze nu goed geïnformeerd werden door hun ambtenaren of niet. Volgens deze Bolkestein-doctrine zouden bewindspersonen veel vaker moeten opstappen. En hij was een dualist. Hij vond: een leider van een politieke partij moet niet in de regering gaan zitten, die moet vrijuit kunnen spreken. Wat Yeşilgöz nu doet, zou hij hebben afgekeurd.'

Hoe zou je Bolkestein als mens omschrijven?

'Ongenaakbaar, niet voor niets de titel van mijn boek. Moeilijk toegankelijk, moeilijk van een standpunt af te brengen. Niet heel sociaal vaardig, wel een imponerende persoon. Hij zag zichzelf als een Amsterdamse koopman: zakelijk, een man die weet hoe het reilt en zeilt in de wereld maar hij had ook een zekere wereldvreemdheid. Een intellectueel tegen wil en dank.'

Eerst Den Uyl, nu Bolkestein. Over wie gaat de volgende biografie?

'De overeenkomst tussen deze twee mannen is duidelijk: Den Uyl had in de jaren zeventig de intellectuele dominantie, in de jaren negentig was dat Bolkestein. Met hun ideeën beheersten zij de politiek. Daarom vind ik ze interessant. Maar nu? Geert Wilders is opgeleid door Bolkestein, daar wijd ik ook een hoofdstuk aan. Hij domineert nu het debat, maar dat is zo platgeslagen en ordinair. Ik kan niemand in de huidige Nederlandse politiek noemen die ik interessant vind. Dus misschien zoek ik het in mijn volgende boek wel in een heel andere richting. Maar wél een biografie.'

Wat is er zo mooi aan dat genre?

'Je leeft jezelf volkomen in een ander in, je verheft jezelf tot een hoger niveau dan jezelf hebt bereikt. Het is een fascinerend genre.'

'De Ongenaakbare Frits Bolkestein' van Dik Verkuil verschijnt op 13 maart bij uitgeverij Prometheus. De promotie is op 12 maart om 12.45 live hier te volgen.

Laatst gewijzigd: 31 maart 2026 09:10

Deel dit [Facebook](#) [LinkedIn](#)